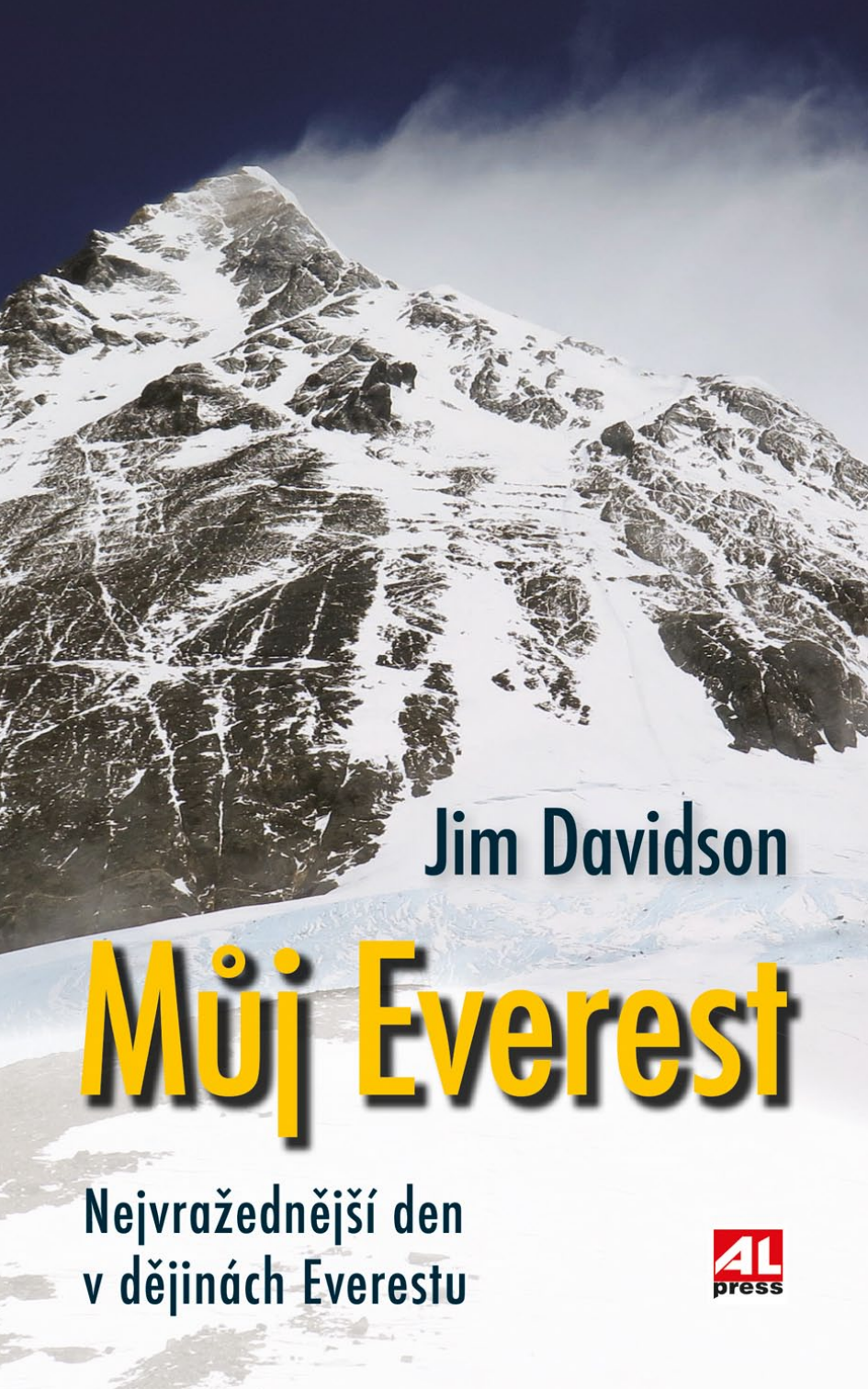

Jim Davidson

Můj Everest

Nejvražednější den
v dějinách Everestu

AL
press

Copyright © 2021 by Jim Davidson
Published by arrangement
with St. Martin's Publishing Group. All rights reserved.
Translation © Zdík Dušek, 2021
Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.
Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Z anglického originálu THE NEXT EVEREST
vydaného v roce 2021 nakladatelstvím
St. Martin's Press,
an imprint of St. Martin's Publishing Group
přeložil Zdík Dušek, 2021
Redakční úprava Hermína Vojtěchovská
Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek, 2021
shop@alpress.cz
Vydání první

ISBN 978-80-7633-643-8

*Mým rodičům Jean a Joeovi za to,
že mě provedli po prvních životních cestách.*

*A mé manželce Glorii za to,
že se mnou stoupá na nejvyšší hory života.*

1

Nejnebezpečnější úsek Everestu jsme zdolávali v noci – postupovali jsme ze základního do prvního výškového tábora. Nepravidelný ledopád, jímž jsme se plahočili, se zvedal do výšky šesti set metrů. P. K. Sherpa – Pasang Kami Sherpa pocházel z vesnice Phortse a všichni mu říkali P. K. – a já jsme si razili cestu mezi tisíci nakloněnými ledovými sloupy, které se v nekonečném proudu plazily, řítily a tříštily ze svahu.

Za tmy bylo ještě obtížnější nacházet cestu pohyblivým ledovým bludištěm, ale noční chlad zpomaloval pohyb ledovce Khumbu, což snižovalo riziko, že nás pohrbí zhroucená ledová stěna nebo laviny. Nebo jsme v to aspoň doufali.

Snažil jsem se ledopádem projít co nejrychleji, ale dokázal jsem se jen sunout do kopce jako unavený starý jak. Při každé zastávce mé rozbolavělé stehenní svaly načerpaly trochu sil, ale po pouhých několika krocích jsem znovu zpomalil. I když jsem byl v nejlepší horolezecké formě za celý život, mé nohy toužily po kyslíku a zkrátka se v řídkém vzduchu nadmořské výšky 5800 metrů nemohly pohybovat rychleji.

Byl první den mého výstupu na Mount Everest a drsné okolí spolu s niternými pochybnostmi už ve mně probudily nejistotu. Do prvního tábora zbývalo ještě několik hodin cesty a pronikali jsme hlouběji do ledopádu.

Světla z čelních svítilen se odrážela od lesklých ledových stěn. Tančící stíny občas vyvolávaly dojem, že se ledové bloky pohybují.

Zhruba polovina z ostatních patnácti horolezců a patnácti nepálských průvodců, známých pod označením šerpové, šplhala ledopádem nad námi; zbytek následoval po nás. S každým členem skupiny stoupal jeden průvodce. Většina šerpů, které jsme si najali, opravdu pocházeli z kmene Šerpů, ale

několik bylo i z jiných etnických skupin, například Bhote.¹ Při započítání dvou amerických průvodců nás temným ledopádem stoupalo dvaatřicet spolu s lidmi z dalších skupin. Každých pár minut cestu před námi ozářil rozechvělý kužel něčí čelovky.

Přestože některá nebezpečí maskovala noc, obklopovaly nás zlověstné ledové pukliny. Má čelovka například ozářila mírně pokleslou vrstvu sněhu, která naznačovala, že pod ní číhá trhlina. Na mnoha místech se sněhové mosty zřítily do jasně viditelných otvorů. Minuli jsme několik takových prasklin, které sahaly až do čtyřicetimetrové hloubky.

Před třiadvaceti lety se mi pod nohama při sestupu po ledovci na Mount Rainieru ve státě Washington zhroutil ledovcový sněhový most a já jsem se zřítíl do obří pukliny. Teď mi každá trhlina, již jsem překračoval, a každá obří propast, kterou jsme obcházeli, připomínaly, co se mi kdysi stalo. A co se mohlo přihodit i tady.

S úsvitem se do černobílého světa kolem nás vrátily barvy a ledovec Khumbu se zbarvil do purpurova. V denním světle byly temné mraky najednou světleji šedivé a led získal modrý odstín. Když jsem rozeznal tmavočervené části batohu P. K., zhasnul jsem čelovku. Stoupali jsme podle tenkého horolezecského lana, ukotveného v ledu, které označovalo cestu zamrzlým labyrintem a sloužilo jako zajištění, k němuž jsme připojovali vlastní postroje.

Trasa se stáčela doleva, k západnímu ramenu Everestu. P. K. přidal do kroku a při přepínání postroje do fixních lan si počínal rychleji. Po překročení jedné trhliny chytil ukotvené nylonové lano, vylezl na sedmimetrovou ledovou rampu a místo toho, aby se jako obvykle na chvíli zastavil a ujistil se, že postupují, zmizel bez ohlednutí za jejím vrcholem.

¹ V Nepálu se horští průvodci obecně označují jako „šerpové“ bez ohledu na svůj původ. Příslušníci národa Šerpu se píšou s velkým počátečním písmenem.

Pospíchal jsem za ním a cítil jsem, jak mě bolí hrudník od lapání po řídkém vzduchu. Každý nádech obsahoval necelou polovinu množství kyslíku ve srovnání s nádechem u mořské hladiny. O dvě minuty později jsem P. K. dostihl – čekal na mě u kotvy lan. Jakmile jsem k němu dorazil, řekl: „Rychle. Hodně špatné místo.“

Pořád mi chyběl dech, takže jsem nemohl odpovědět. Jen jsem přikývl a ukázal prstem v rukavici před sebe. P. K. vyrazil ještě rychleji než dosud. Pomyslel jsem si: *Určitě jsme blízko místa ložského neštěstí.*

Před rokem a týdnem, ráno 18. dubna 2014, v této části ledopádu zahynulo šestnáct nepálských průvodců. Od ledové rampy tři sta metrů nad jejich hlavami se odlomil blok o rozměrech desetipatrového domu a při pádu se roztříštil na spršku tvrdých šrapnelů, které všechny muže pohřbily.

Kartograf pracující pro *National Geographic* později porovnal satelitní snímky oblasti před neštěstím a po něm. Zjistil, že muže zavalilo 14 tisíc tun zamrzlých sutin. Po dvou dnech riskantní záchranné operace se podařilo najít třináct těl, ale tři zbývající ne – ta tak zůstala pohřbená kdesi pod našima nohama.

Ohlédl jsem se přes levé rameno na bílé podbřišky několika ledových polí stovky metrů nad námi. Jedno z nich bylo viníkem.

Při vzpomínce na mrtvé a jejich rodiny jsem chtěl krátce uctít jejich památku, ale i vteřinové zastavení by mohlo poskytnout gravitaci příležitost, aby na nás shodila náklad ledu. Pospíchal jsem za P. K., jak jsem mohl nejrychleji, a vnímal jsem, jak mi ve spáncích buší krev.

Řídké obláčky se roztrhaly natolik, že jsme nad sebou viděli 7600 metrů vysoký hřeben. Dlouhá skalní stěna nás od rozbřesku udržovala v mrazivém stínu, ale teď slunce vystoupalo nad ni a přes řídnoucí oblačnost nás zalily jeho paprsky. Do ledových polí nad našimi hlavami i do ledovce pod našima nohama se zakouslo teplo. Potřeboval jsem zrychlit.

Přešel jsem sněhový převis tak, že jsem stoupal do otisků bot předchozích horolezců. Kovové hroty maček se s vrzáním

bořily do utuženého sněhu. Při stoupání jsem posouval karabinu² postroje podél upevněných lan, která tu dříve v tomto měsíci natáhla a zajistila statečná a obětavá skupina šerpů známých pod přezdívkou „ledopádoví doktoři“. Překročil jsem trhlinu, jejíž inkoustově tmavá šachta vedla hluboko do útrob ledovce. Pohybovali jsme se mezi ledovcovými bloky jako mravenci hemžící se mezi ledovými kostkami.

Ukotvené lano mě zavedlo do úzké uličky a poté jsem se vynořil ve výklenku ohraničeném ze tří stran svislými ledovými stěnami. Hladké stěny a hranatý tvar výklenku mi připadaly podivné. Při studiu geologie jsem se věnoval i glaciologii, nauce o ledovcích. Po podrobnějším prozkoumání jsem si všiml, že i dno výklenku je nezvykle ploché a pokrývá je silná vrstva ledových úlomků. Zaryl jsem do nich botou a ostré úlomky se volně pohnuly – ještě nepřimrzly k sobě. Tohle všechno právě vzniklo. Stáli jsme na místě, které se nedávno propadlo.

P. K. a další dva horolezci, které jsem neznal, stáli a hleděli nahoru na vysoký hliníkový žebřík. Sledoval jsem směr jejich pohledu a zhruba deset metrů nad námi jsem uviděl horolezce z jiné skupiny. Pomalu a těžkopádně stoupal po křivém žebříku. Stáli jsme v aktivní zóně kolapsu.

Čekal jsem těsně za P. K. Když se na mě ohlédl, rozeznal jsem na jeho snědých lících červenou spáleninu od uplynulých tří týdnů strávených ve velké nadmořské výšce. Mračil se a podrážděně vrtěl hlavou. Zeptal jsem se ho lámanou nepálštinou, jestli musíme postupovat pomalu: „*Bistarai jane, ho?*“ „*Ho,*“ potvrdil.

Měl jsem z okolí obavy, ale potřeboval jsem odpočinek. Zhluboka jsem dýchal a snažil se zpomalit svůj tep. Cizí horolezec konečně dospěl na vrchol a po žebříku se vydal další. Čekali jsme.

² Karabina je oválné kovové oko, obvykle hliníkové, které se dá snadno otevřít stisknutím pérového mechanismu prsty. Horolezci je používají k tomu, aby se rychle připojili k lanům, případně se od nich zase odpojili.

Stáhl jsem si pravou rukavici a zasunul ji do oblečení, aby nevychladla. Pak jsem si přitiskl dva prsty k levému zápěstí. Cítil jsem, jak mi pod kůží tepe krev. Dva tepy za vteřinu. I po chvilkovém odpočinku mi srdce tlouklo tempem 120 tepů za minutu: oproti situaci doma v Coloradu se můj klidový pulz navýšil na trojnásobek.

Měl jsem žízeň, ale nechtěl jsem se hrabat v batohu, až na mě dojde řada se stoupáním. Rozepnul jsem náprsní kapsu kombinézy a vytáhl tyčinku Hershey. Rozbalil jsem zmrzlou čokoládu, odlomil půlku a nabídl ji P. K. Jako obvykle zdvořile odmítl, ale poté, co jsem svou nabídku zopakoval třikrát, jak je zvykem, podvolil se a přijal.

„Děkuji, Jime Dai.“

Pěťadvacetiletý P. K. byl zhruba o polovinu mladší než já. Když mě oslovoval, často přidával nepálské zdvořilostní označení „staršího bratra“. Žvýkali jsme a ohlíželi se přes levé rameno na ledové stěny, které na ranním slunci zářily čím dál víc.

Když došla řada na P. K., rychle vyšplhal nahoru. Chatrný žebřík se pod ním rozhoupal, a tak jsem si znovu navlékl pravou rukavici a chytil postranice, abych je trochu stabilizoval. A jak mě to naučil táta při lakýrnických zakázkách před čtyřmi desetiletími, přitiskl jsem k žebříku i špičky bot. P. K. v horní části žebříku zpomalil, ale brzy ho zdolal a postavil se na ledové plošině. Otočil se, mávl na mě a chytil horní postranice.

Všiml jsem si, že se žebřík naklání doprava, aby se vyhnul ledové vyboulenině. Jeho vršek tak nebyl přímo nad úpatím. Navíc byl složený ze šesti kratších částí, svázaných dohromady starým vybledlým horolezeckým lanem.

Zacvakl jsem blokant do vertikálního lana. Stoupat plynule mi připadalo lepší než stoupat rychle. Pravou rukou jsem posunul blokant vzhůru, levou jsem se chytil příčky nad hlavou, jednu těžkou botu jsem položil na příčku ve výšce holeně a začal jsem šplhat.

Když jsem položil druhou botu výš než první, na okamžik jsem se zastavil a dvakrát jsem se nadechl. Totéž jsem opakoval znovu a znovu a rychle jsem se vpravil do pravidelného

rytmu. Každých pár stupňů mačky z nerezové oceli, které jsem měl nasazené na boty, sklouzly po hliníkové příčce ke straně a stěnami výklenku se rozlehlo zaskřípění kovu o kov.

Čím výš jsem stoupal, tím víc se pode mnou nespolehlivý žebřík prohýbal. Už jsem chápal, proč s ním ostatní tak zápolili. Pohled dolů odhalil zcela skrytou trhlinu, která probíhala podél úpatí ledové stěny. Jedna noha žebříku byla zapřená sotva třicet centimetrů od ní. Zpomalil jsem, ale žebřík se vzhledem ke své konstrukci houpal stále víc. Jelikož pode mnou nezůstal nikdo, kdo by ho přidržel, bál jsem se, aby žebřík nesklouzl k trhlíně a neshodil mě do černé propasti.

Byl jsem sice připojený k bezpečnostnímu lanu, ale to drželo v ledopádu vždycky jen na jediném šroubu nebo sněhové kotvě. Takovým kotvám jsem nevěřil. Můj výstup byl čím dál nemotornější. Pořád jsem se díval dolů a až příliš jsem myslel na to, abych nespadl.

2

1977

Po trávníku před kostelem poletují v teplém vánku listy z dubu. Bílá věž Farnosti svatého Bernarda se tyčí vysoko k novoanglickému nebi. K natření horní zvonice táta sehnal největší žebřík v Massachusetts, dlouhý dvacet sedm metrů. Půjčil si ho od kamaráda, opraváře komínů a věží, který se specializuje na vysoké kostely. Takový gigantický teleskopický žebřík ze tří částí jsem ještě neviděl.

Když nějaká zakázka vypadá náročně, táta s oblibou žertuje, že bude vyžadovat „dva silné chlapy a kluka“. A přesně takovou sestavu dnes máme. Tátovi je pětáctýřicet a po deseti letech natírání a malování od pondělí do soboty je ve vrcholné formě. Jeho bratr Bob je o tři roky mladší a pořád si zachovává většinu svalů a mrštnosti z doby, kdy působil jako hvězdný obránce ve

fotbalovém mužstvu na Concord High School. Mně je čtrnáct a jsem stejně vysoký jako táta, ale hubenější. Moje prsty jsou dvakrát štíhlejší než jeho a nemám je pokryté mozoly jako on.

Žebřík váží přes osmdesát kilo – musíme ho stavět všichni tři. Jakmile šedivý hliníkový obr ukazuje k obloze, táta přidržuje jednu postranici spodního dílu, já držím druhou a strýc Bob vši silou tahá za lano, které vysouvá další části žebříku. Nejdřív prostřední a nakonec nejvyšší a zároveň nejkratší. Společně skláníme rozložený žebřík ke kostelní věži, ale je na nás příliš těžký – jeho vrcholek tvrdě narazí do dřevěného obložení zvonice a několikrát odskočí, než konečně znehybní.

„Páni, to je obluda!“ uleví si táta.

Strýc Bob zašoupá botou po hladkém žulovém chodníku a zavrtí hlavou. „Tohle se mi nelíbí, Joey.“

„Jo, klouže to jako zmrzlej smrkanec,“ odpoví táta.

Bob přiváže visící provaz k ocelovému zábradlí u schodiště z tečkovaného mramoru, ale pořad není spokojený. „Možná bysme oba měli zůstat tady a poslat nahoru Jimmyho.“

Ze strýce sálá energie a je z nás nejmrštnější, takže většinou šplhá nahoru on. Táta se podívá na mě a pak na zvonici. Analyzuje situaci. Než se v roce 1963 připojil k Bobovi jako spolumajitel Lincolnovy natěračské společnosti, pracoval deset let jako elektrikář pro Bellovy laboratoře a výrobce mikrovlnek.

„Máš pravdu,“ řekne nakonec. „Lepší bude zatížit spodek.“

Vážím něco přes 60 kilo, takže jsem zdaleka nejlehčí. Je mi jasné, že polezu nahoru. Kromě táty a strýce Boba si natíráním a malováním vydělávají na živobytí i další dva strýcové. Po žebřících lezu od osmi let. Tohle je moje sedmá letní zakázka a pomáhám jim i většinu sobot a prázdnin během školního roku.

Klidně šplhám po všech našich žebřících včetně toho ze dvou částí, dlouhého šestnáct metrů. Tohle je ale něco jiného. Při pohledu z boku je vidět, že se prostřední část žebříku silně prohýbá a vrchní třetina je pak o to příkřejší. Táta vidí, jak si zamračeně prohlížím divný tvar žebříku. „To prohnutí je zapracovaný do konstrukce,“ řekne. „Je to v pohodě.“

Nepoužíváme záložní jisticí lana, protože nás zpomalují. Pomyšlení na případný dlouhý pád na mramor mě zneklidňuje, ale táta a Bob vědí, co dělají. Kromě toho nechci vypadat jako zbabělec, a tak se začínám připravovat.

Obě tkaničky u bot si zavážu na dvě kličky. Vytáhnu ze zadní kapsy džín kapesní nůž a šroubovák, aby náhodou nevypadly na oba muže, kteří mi budou zajišťovat žebřík. Sejmu si z hlavy kšiltovku s logem bostonského hokejového klubu Bruins, uložím nářadí do ní a dám ji na trávník.

Už dřív jsme natřeli většinu zvonice zevnitř, vykloněni ven. Zbývá natřít jen ta nejvyšší prkna. Strýc Bob mi podá čtyřlitrovou nádobu, ve které je pár centimetrů bílé barvy. Na obrubě je pověšený deseticentimetrový štětec za dlouhý hřebík zatlučený z poloviny do rukojeti a ohnutý do půlkruhu. Zavěším si nádobu na hák u opasku.

Táta zaryje patu do země a špičku boty přiloží k postranici. Pak s ní sjede po postranici dolů. Po takovém „zašlápnutí“ žebřík nebude ujíždět po kluzkém kamenu. Bob stejným způsobem zajišťuje druhou stranu. Začínám stoupat – spodní třetinu zvládám bez problémů. Když ale pokračuji po prověšené prostřední části, žebřík se při každém kroku silně zhoupne. Připadá mi, že prohnutí funguje jako velká pružina. Zastavuji, ale žebřík se houpá dál. Pevně svírám příčku oběma rukama a tisknu se k ní.

„No tak, klídek!“ zavolá na mě táta.

„Mám pocit, že mě to odmrští!“

Skloním hlavu dolů a vidím, jak se strýc Bob opírá o základnu žebříku. Táta má pořád na žebříku nohu i obě ruce, ale dívá se na mě. O něco tišeji dodá: „Zapírej nohy o postranice.“

Postupně posouvám tenisky postříkané barvou k oběma koncům příčky. Zapření o postranice pomohlo. Pokračuji pomaleji a plynuleji přes rozhoupanou prostřední část.

„To je lepší!“ křičí táta.

Poslední část je sice příkrá, ale tolik se nepohybuje, protože se opírá o kostelní věž. Otočím hlavu doprava, kde se mi nabízí pohled na rodné město z ptačí perspektivy. Přes

Concord Center kolem Monument Square projíždějí statné sedany a dodávky. Mamka pracuje o dva vchody dál v Sentry Insurance, naproti Colonial Innu. Na hřbitově Old Hill vedle kostela stojí křivé řady nakloněných břidlicových náhrobků vytesaných půl století před válkou za nezávislost.

Stoupám dál, až jsem na stejné úrovni se zlatým vrcholem nedalekého javoru. Cítím vítr, v němž kolem mě poletuje tučt žlutých listů jako vyplašené pěnice. Postupuji docela jistě. Najednou žebříkem otrásá poryv větru. Svírám příčku oběma rukama a stojím necelé dva metry pod nenařazeným prknem.

Můj svět vyplňuje otevřený prostor kolem a hrozící dlouhý pád k žulovému chodníku. Žebřík téměř mizí a moje smysly na mě křičí, že můžu spadnout.

„Tohle je hrozný!“ ječím přeskakujícím hlasem.

„Hej, poslouchej!“ I když jsme od sebe dál než před minutou, tátův hlas mi z nějakého důvodu připadá silnější. Sklopím oči a vidím, že si přiložil dlaně k ústům, abych ho líp slyšel. Čeká, dokud nebudu připravený ho vyslechnout.

Uvolním křečovitě stažená ramena a narovná se. Prudce vydechnu a zvednu hlavu, abych zhodnotil zbytek cesty, který je ještě přede mnou. Pak zavolám: „Poslouchám!“

Tátův hlas od základny žebříku mi rezonuje kolem ramen. „Soustřed se na stoupání, ne na tu výšku!“

3

Podíval jsem se na ledovou stěnu pětadvacet centimetrů před svým nosem a přinutil jsem se zpomalit dýchání. Zakomíhal jsem čtyřmi prsty v rukavici, abych uvolnil křečovitě sevření příčky. Pak jsem posunul pravou botu k postranici. Když jsem totéž udělal i s levou, byl jsem o poznání stabilnější. Soustředil jsem se na příčku a pokračoval jsem ve stoupání. Puklina samozřejmě zůstávala na svém místě pode mnou, ale připadala mi vzdálenější.

Jakmile jsem dospěl nahoru, zacvakl jsem druhý popruh postroje k provazu připevněnému nad kotvou, odepnul jsem blokant od svislého lana a překročil jsem poslední příčku, abych se připojil k P. K. na ledové plošině.

„Dobrá práce, Dai.“

Udýchaně jsem se usmál, ale mlčel jsem.

Během další hodiny jsme překonali desítky puklin a vyšplhali po několika žebřících. Čím víc jsme se vzdalovali od místa smrtícího kolapsu, tím jsem byl klidnější. Nakonec jsme zdolali poslední žebřík a ocitli se nad horním okrajem ledopádu Khumbu.

Před námi se rozkládal obří oválný amfiteátr. Tuto nejvýše položenou římsu ledovce Khumbu nazval slavný britský cestovatel George Mallory³ Western Cwm (vyslovuje se „kům“). Při první průzkumné výpravě na Everest v roce 1921 použil tento – pro něj známý – velšský termín, který označuje ledovcové údolí sevřené strmými stěnami. Jedná se o jeden z řady koloniálních názvů vnucených himálajským divům. Horolezci tomuto místu dali přezdívku Údolí ticha, protože jeho vysoké stěny vzdorují hlučným větrům.

Ledová kotlina se táhla v délce pěti kilometrů, a ačkoliv se zdálo, že je svah ledovce jenom mírný, zvedá se na této délce o téměř sedm set metrů. Vzdálené čelo ledového pole se nachází v nadmořské výšce 6700 metrů. Stál jsem na nejvýše položeném ledovci světa.

Ve srovnání s chaotickým ledopádem, kterým jsme právě prošli, působil spořádaně, ale ze studia topografických map a leteckých snímků jsem věděl, že jeho zdánlivě mírná povaha je jen klam. Osmisetmetrovou šířku ledovce protínala desítká velkých viditelných puklin, což znamenalo, že se pod nevinně

³ George Mallory a jeho kolegové prozkoumali v roce 1921 spodní svahy Everestu z tibetské strany. Western Cwm, někdy zapisovaný „coombe“ nebo „coomb“, spatřil při pohledu z hřebene mezi horami Pumori a Lingtren zhruba tisíc metrů nad místem, kde později vznikl dodnes využívaný nepálský základní tábor.

vyhlížejícím sněhem ukrývá stovka dalších. S tím, jak led nepřetržitě stéká ze svahu, vznikají v něm nové trhliny a staré se naopak zavírají. Jeho pohyb je sice lidským okem těžko rozlišitelný, ale rozpukaný ledovec Khumbu se tu plazí rychlostí sta až sto třiceti centimetrů za den. Gravitace ho neustále stahuje z hory, stejně nepostřehnutelně, jako se sněžný levhart plíží ke své kořisti. A pak, jako útočící levhart, se led v okamžiku vrhne na nic netušící oběť.

Ze základního tábora jsme vyrazili kolem třetí hodiny ráno a posledních pět hodin jsme strávili na ledopádu. Když se teď před námi otevřela kotlina, konečně jsem viděl daleko dopředu. Před námi se pohyboval tucet horolezců z různých expedic, kteří stoupali k prvnímu výškovému táboru zhruba čtyřicet minut cesty od nás.

Na ledovci v prvním táboře strávíme dvě noci, aby si naše těla částečně zvykla na výšku 6000 metrů nad mořem. Pak jsme hodlali vystoupat do druhého výškového tábora u protějšího konce kotliny. Přizpůsobit se tamější výšce 6500 metrů bude náročnou zkouškou. Nutit tělo, aby se aklimatizovalo na čím dál nižší hladiny kyslíku, je vždycky drsné, ale nutné, pokud jsme se za další měsíc chtěli pokusit o výstup až na vrchol.

Horolezectví ve velkých nadmořských výškách vyžaduje tvrdé úsilí a působí člověku značné strádání. Tyto obtíže spolu s neodmyslitelným nebezpečím někdy vedou rozumné lidi v nížinách k úvahám, proč to horolezci vůbec dělají. Mě osobně horolezectví přitáhlo mnoha přímočarými důvody: sportovní zážitky, vzrušení, příroda, scenérie a tak dále. To vše lze nicméně získat i jednoduššími a bezpečnějšími aktivitami, jako je turistika nebo cestování. Ke šplhání po horách vedou hlubší důvody.

Většinu horolezců, jež znám, zejména těch, kteří u svého koníčku vydrží mnoho let, žene vášně a touha po neustálém sebezdokonalování. Horolezečtí kolegové se mnou sdílejí závazek udržovat se navzájem v bezpečí a pomáhat si dosáhnout svých snů. A toto pouto je velice silné.

V himálajských čajovnách i hlučných horských hospůdkách jsem si povídal s ostatními horolezci o tom, co nás pohání. Často s posvátnou úctou hovoříme o klidu, spiritualitě a spojení se Zemí. Dlouhé dny v horách přinášejí uspokojivé tělesné vyčerpání a duševní klid. Horolezectví je druh pohybové meditace.

Někteří lidé najdou svou vášeň v hudbě nebo v maratonech – já ji našel v horách. Horolezectví mi neumožňuje jen rozvíjet tyto významné stránky života, ale taky zažívat osobní růst při cestování po nejnádhernějších divokých místech na planetě. Velehory ztělesňují rozlehlost, sílu a zdroj inspirace. V podstatě šplhám po horách, abych zakoušel posvátnou úctu.

Od věku deseti let, kdy jsem v encyklopedii rodičů poprvé uviděl černobílou fotografii tohoto horského vrcholu, mě Mount Everest přímo uchvátil. Vyhlídka na jeho zdolání mi dodávala sílu, abych se tři desetiletí věnoval horolezectví a sladil ho se vzděláváním, zaměstnáním a rodinou. Přivedla mě k němu touha po posvátné účtě.

Horní část ledovce Khumbu přiléhala ke třem vysokým stěnám rokliny. Západní hřeben Everestu vlevo nás převyšoval o nějakých 1300 metrů. Vpravo se z okraje ledovce tyčila příkrá skalní stěna hory Nupce do výšky 7861 metrů nad mořem. Pět kilometrů před námi horní okraj ledovce stoupal po svahu hory Lhoce. Strmá ledová stěna se zvedala o dva tisíce metrů k vrcholu – Lhoce je čtvrtá nejvyšší hora světa s nadmořskou výškou 8516 metrů.

Při výpravě k vrcholu Everestu v polovině května jsme měli v plánu vystoupat do poloviny svahu Lhoce a ve výšce necelých 7500 metrů nad mořem zatočit doleva. Odtud jsme hodlali pokračovat k severu přes slavnou drolicí se skálu označovanou jako Žlutý pás a potom k průsmyku Jižní sedlo. Vrchol pyramidy Everestu jsme měli po levici, ale zůstával naším zrakům skrytý. Oproti našemu stanovišti těsně pod prvním výškovým táborem byl vrchol s nadmořskou výškou 8849 metrů zhruba o tři kilometry výš.

Rozlehlý Western Cwm, jeho krása a můj úžas nad tím, že stojím na tomto nádherném místě, mě doslova připravilo o řeč. Čtyřicet let poté, co mě táta pobídl, abych si přečetl první knihu o Mount Everestu, jsem stanul přímo pod touto magickou velehorou.

S horolezectvím jsem začal v roce 1982 – tou dobou nejvyšší vrchol světa zdolalo jen několik elitních sportovců. Když mi bylo dvacet, Everest představoval ten nejvznešenější cíl, jaký jsem si dokázal představit. Už jenom dojít k jeho úpatí by ode mě vyžadovalo mnohem větší nasazení, než jsem do té doby musel vyvinout.

Rozhovory s kolegy horolezci o Everestu byly příjemné a podnětné, ale pro kluka z rovinatého Massachusetts, který vlastně nepodával žádné sportovní výkony, byla možnost jeho zdolání krajně nepravděpodobná. V hodinách tělocviku jsem neuběhl ani šestnáctistovku. Stát se horolezcem vyžadovalo fyzičku a soustředěnost. Náročnost takového nekompromisního závazku mě lákala, ale zároveň i děsila. Na vysoké škole jsem začal vyhledávat výzvy, které by mě dokázaly postupně proměnit v někoho, kdo by se jednoho dne mohl pokusit o výstup na velehoru, snad i na Everest. A tak jsem se učil, trénoval jsem a šplhal.

V roce 1986 jsem se přestěhoval do Colorada, abych měl blíž ke Skalistým horám. Během prvních dvanácti let jsem zdolal stovky horských tras a vystoupal na desítky vrcholů o nadmořské výšce přes 14 000 stop (4270 metrů), známých Coloraďanům jako „čtrnáctitisícovky“. Pročítal jsem knihy o horolezectví a vyhledával lidi, kteří mě mohli o velehorách naučit víc. Během dalších deseti let jsem se spojil s podobnými nadšenci na desítku výprav po Severní Americe, Jižní Americe a Asii. Od roku 2009 jsem se zaměřil na výstupy do extrémních výšek. Toho roku jsem zdolal šestou nejvyšší horu světa, Čo Oju (8188 metrů) a snažil se ještě o víc. Dvacátého pátého dubna 2015, po třiatřiceti letech horolezectví, jsem konečně zahájil výstup na Mount Everest.

Do prvního výškového tábora zbývalo zdolat převýšení sedmdesáti metrů a fixní lana nás vedla klikatou cestou přes obří, nepravidelné bloky ledu. Obcházeli jsme jednu gigantickou puklinu za druhou, P. K. vepředu a já za ním. Tyto padesát metrů hluboké praskliny obklopovaly každý ledovcový sloup a odhalovaly mimořádnou sílu, s níž se ledovec protlačoval mezi čím dál užšími skalními stěnami a měnil se v ledopád pod námi.

Když ledovcem prochází sluneční světlo, hustý led pohlcuje červené a žluté vlnové délky, takže zbývají jen modré. Čím hlubší puklina, tím je modřejší. Přízračné praskliny tak zářily jasnou modří, jako kdyby se v zemi skrýval zdroj nějaké zadržované energie. Tyhle byly největší a nejmodřejší, jaké jsem kdy viděl.

Do tábora zbývalo jen dvacet minut cesty, ale potřeboval jsem vodu a opalovací krém. Byl jsem sice v pokušení nad tím mávnout rukou a pokračovat v chůzi, slíbil jsem si však, že o sebe budu na téhle výpravě dobře pečovat. Bylo nepříjemné, abych se do tábora dopotácel dehydrovaný a spálený od slunce. Hodlal jsem tu vydržet dost dlouho, abych se pokusil o výstup na vrchol.

Jakmile jsme dospěli do středu ledového bloku, který jsme právě přecházeli, požádal jsem o zastávku. Svlékl jsem si vnější bundu a uložil si ji do batohu. Zatímco jsme popíjeli vodu, kolem prošli dva naši kolegové z týmu. Mlčky jsme si s mým přítelem Bartem Williamsem a jeho nepálským průvodcem Lakpou Bhotem ukázali vztyčené palce.

O chvíli později jsem si právě roztíral po tvářích opalovací krém, když jsem měl dojem, že vidím, jak se dva horolezci z jiné skupiny nad námi pohybují bez připojení k ukotveným lanům. Přimhouřil jsem oči a zahleděl se na ně pozorněji. Opravdu, první z nich překročil úzkou puklinu a odepnul karabinu svého postroje, aniž by ji pak znovu připnul k fixnímu lanu. Druhý horolezec udělal totéž: přecházeli po ledovci bez jištění.

Měl jsem ničím nerušený výhled na ledový blok, který právě přecházeli, a viděl jsem hlubokou prasklinu čtyři metry po

jejich pravici. Plochý terén vypadal jednoduše, ale vzhledem k všudypřítomným puklinám a nataženým lanům mi takové riskování kvůli pár ušetřeným minutám připadalo zbytečné. Když jsem sledoval, jak bez jistění kličkují mezi prasklinami, zaplavila mě úzkost spolu s podrážděním.

P. K. i já jsme ukončili krátkou přestávku, hodili si batohy na ramena a vykročili na poslední úsek cesty. Do relativního bezpečí tábora jsme dorazili kolem půl deváté ráno. Bart stál u oranžového kuchyňského stanu a čekal, aby nás mohl přivítat. Po každém kroku jsem se zastavoval, abych se nadechl, ale zamířil jsem k němu. Zastavil jsem se necelý metr od něj. Bart se zazubil: „Vítej v jedničce.“

Pilní šerpové a průvodci ze společnosti International Mountain Guides (IMG), která organizovala i naši výpravu, připravili tábor několik dní před naším příchodem. Kromě kuchyňského stanu a dalšího oranžového stanu se zásobami tu bylo třináct žlutých stanů na spaní, rozmístěných v oválu zhruba pětadvacet metrů dlouhém a patnáct širokém. Pár metrů nad i pod táborem protínaly ledovec obří pukliny. Rozhodně se tu nebudeme jen tak procházet po okolí.

Obvod tábora vyznačovaly bambusové hole dosahující do výšky kolen a zabodnuté do sněhu, na nichž byly připevněné malé tuhé vlaječky z červené lepicí pásky. Po připočtení zhruba desítky dalších výprav, utábořených poblíž, tvořila naši malou ledovcovou komunitu přibližně stovka lidí.

Několik set metrů severně od tábora se tyčil západní hřeben Everestu a zhruba tři sta metrů na jih zase stěna hory Nupce. Právě tady tábořila téměř každá výprava, která stoupala na Everest z jižní strany od časů švýcarské expedice v roce 1952.

Bart mě odvedl nějakých dvacet metrů přes tábor k našemu stanu. Pět dnů z minulého týdne už jsme sdíleli stan při výstupu na 6100 metrů vysoký Lobučhe kvůli aklimatizaci. Šedesátník Bart měl příjemné způsoby, byl to dobrácký, přátelský člověk a pracoval jako finanční poradce. I po dlouhých hodinách strávených ve studeném stanu je z něho stále inteligentní a příjemný společník. Kromě toho byl očividně oddaný

rodině – kdykoliv mluvil o svých čtyřech dětech a sedmi vnoučatech, po obličeji se mu rozlil úsměv.

S heknutím jsem postavil batoh do sněhu, vybaloval jsem věci jednu po druhé a podával je Bartovi do stanu. I tato lehká činnost mi zvyšovala tep a nutila mě zrychleně dýchat. Připomínal jsem si, že se musím pohybovat pomaleji než obvykle.

P. K. ke mně vykročil od kuchyňského stanu. V obou rukách nesl plastové kelímky. Jeden mi podal a řekl: „Citronová šťáva.“

Ochutnal jsem kyselou limonádu a vzdychl jsem. „Děkuju, P. K.“

Na Everestu může být brutální zima a o pár hodin později nesnesitelné vedro. Řídká atmosféra dovoluje slunci, aby nás přímo opékalo, a bílý povrch sněhu odráží sluneční paprsky všemi směry. Neopatrné horolezce může sněhem odrážené světlo spálit i pod bradou. Dokonce jsem slyšel o lidech, kteří si na ledovci spálili patra, protože příliš dlouho dýchali s otevřenými ústy.

Krajina Western Cwm připomínající bílou mísu odráží tepelné záření sem a tam tak dlouho, až v ní teploty dosáhnou dusivých hodnot. Po většinu jarních dnů zachytí nahromaděné teplo hustá odpolední oblačnost a horolezci se pak „dusí ve vlastní šťávě“. V extrémní nadmořské výšce je kriticky důležité doplňovat tekutiny, a tak jsem na chvíli přerušil vybalování věcí a popíjel jsem sladký nápoj. Přitom jsem obdivoval výhled na ledopád západním směrem od nás. Blízké vrcholy Pumori a Lingtren, zcela zakryté mraky, náš tábor převyšovaly o víc než kilometr a půl.

„Díky, P. K., že jsi nás dnes provedl tím ledopádem.“

„To nic,“ zazubil se.

Z nedostatku spánku a vysilujícího výstupu jsem byl unavený, ale myšlenky jsem měl naprosto jasné a byl jsem nadšený, že jsem tak vysoko – oboje byla vynikající znamení. V podobné výšce už jsem byl nejmíň desetkrát a ještě nikdy jsem se necítil tak dobře. To vše mě přesvědčovalo o tom, že pokud jde o zdolání Mount Everestu, jsem už dlouho na správné cestě.

Vlezl jsem do našeho žlutého kupolovitého stanu a uspořádal si věci. Každých pár minut do tábora dorazil nový kolega s průvodcem. Když jsem je uslyšel, obvykle jsem vystrčil hlavu ze stanu a zavolal na ně, abych je přivítal. Většina horolezců vypadala vyčerpaně, ale šťastně. Nepálští průvodci působili, jako kdyby na ně výstup neměl sebemenší vliv. Jelikož Šerpové a jejich předci žijí v těchto vysoce položených horských údolích víc než šest staletí, fungují ve vysokých nadmořských výškách líp než my ostatní. Nepálští průvodci sem taky během uplynulého týdne odnášeli zásoby jídla a další výbavu, takže byli dokonale aklimatizovaní. Při každém vyhlédnutí ze stanu byly mraky hustší a postupně plnily údolí Khumbu pod námi.

Manželce Glorii dělal chystaný výstup přes ledopád starosti, a tak jsem vylovil přístroj GPS, který dokázal i posílat a přijímat textové zprávy. V 10.51 jsem napsal: *Jsem v jedničce. Cítím se skvěle. Plynulou chůzí jsem se sem dostal rychle, za 5 hodin.*⁴

Vzhledem ke snížené viditelnosti a k tomu, že do oběda zbývaly ještě dvě hodiny, jsme se s Bartem uvelebili, abychom si zdřímli. Chvilí jsem zápolil se zouváním velké trojité boty. Po minutovém vydýchání jsem se vzpamatoval natolik, abych si sundal i druhou. Svlékl jsem si vnější vrstvu oblečení a vklouzl jsem do spacího pytle. Teplý péřový materiál byl příjemný a ukoľbal mě ke spánku.

V mátožné mlze jsem cítil, jak mě do pravého boku tlačí tvrdý led. Překulil jsem se na záda a spací pytel zašustil o tenkou nylonovou stěnu stanu. Už jen z toho jednoduchého pohybu se mi v téhle nadmořské výšce rozbušilo srdce. Zhluboka jsem se nadechl.

⁴ Všechny textovky, e-maily, dopisy a deníkové záznamy cituji v podobě, jak byly napsány, jen s drobnými úpravami kvůli srozumitelnosti a stručnosti.

Zdalo se, že Bart vedle mě spí. V táboře bylo ticho. Odpočinek mi připadal jako luxus.

Zprava se ozval hluboký burácivý zvuk. Jak jsem byl rozešpalý, pomyslel jsem si, že Bart zřejmě naráží do své strany stanu. Zvuk byl ale příliš hlasitý a trvalý. Navíc sílil a blížil se, jako kdyby přicházel zvenku. *To je divné*, pomyslel jsem si.

Zvedl jsem hlavu ze spacího pytle a zaposlouchal se. Bart se zavrtěl.

„Lavina?“ zeptal se.

„Jo. Asi.“

Dole v základním táboře jsme během minulého týdne slyšeli laviny každý den. Obvykle se sesouvají kilometry daleko a jiným směrem – nepředstavují velké riziko. Většina lavin taky brzy utichne. Tohle burácení ale znělo pořád dál.

Představil jsem si ledová pole vysoko nad námi. Dunění za tenkou stěnou mohutnělo a sílilo. Po zádech mi přeběhl mráz.

„Páni, to je někde blízko!“ řekl Bart.

Oba jsme se posadili a obrátili hlavy doprava, k Nupce, jako kdybychom se snažili proniknout zrakem žlutou stěnu stanu.

Zleva se ozvalo další mohutné zadunění. Prudce jsme se otočili tím směrem. Zvuk vmžiku nabral na síle – teď už se jednalo o hromový řev. Další lavina na jiném svahu.

„Něco se děje!“ vykřikl jsem. „Vezmi si čepici a maják a honem ven!“

Bart přes sílící hřmot odpověděl: „Já nemám lavinový maják.“

„Tak ven, rychle ven!“

Bart se zasmítal, aby vyklouzl ze spacího pytle. Vrhł jsem se k východu a sáhl po zipu, ale nenahmátl jsem ho, protože stan divoce poskočil. My, stan i tři sta metrů silný ledovec pod námi – to vše se zvedlo patnáct centimetrů do vzduchu.

Sevřel se mi žaludek.

O vteřinu později jsme dopadli zpátky na zem.

Stan znovu poskočil. Měl jsem pocit, že visíme ve vzduchu asi tak dvě vteřiny, než jsme znovu klesli.

Bart i já jsme se kymáceli jako na záchranném člunu, který se houpá na hřebenech vln.

„To není dobré!“ vykřikl jsem.

„Co to je?“ zaječel Bart.

Svislé pohyby na chvíli přestaly a ledovec pod námi se silně zachvěl.

Co se to děje?

Možná do ledovce narazily dvě masivní laviny takovou silou, že se ledová plocha rozechvěla jako buben. Ale to se mi nezdálo.

Kde by se vzaly dvě různé laviny zároveň?

Vtom mi to došlo.

Zemětřesení!

4

Půda se teď chvěla rychleji a obě laviny duněly hlasitěji.

Pokud budeme pořád uvnitř, až se dostanou k nám, velká plocha stanu nás může stáhnout pod záplavu sněhu jako kotva. Nejlepší šanci na přežití budeme mít venku, abychom se mohli pokusit „plavat“ na povrchu laviny.

Rychle ven!

Bart se plazil k východu. Konečně jsem rozepnul zip a Bart se vyřítil ven. Vyskočil jsem ze spacího pytle, abych ho následoval.

Ještě před opuštěním stanu jsem se rozhlédl po výbavě, jestli neuvidím něco, co by nám mohlo pomoci. Všiml jsem si lavinového vysílače s přijímačem a napadlo mě, jestli bych si ho neměl navléknout. Pokud mě pohrbí lavina, maják pomůže zachráncům, aby mě našli, než se udusím. A kdybych zemřel, signál je aspoň navede k mému tělu. Rychlé vyzvednutí mé mrtvolky by bylo pro zachránce bezpečnější a zjednodušilo by to situaci rodině oproti tomu, kdybych zůstal pohřbený někde na ledovci.

Vytáhl jsem z postranní kapsy stanu přístroj o rozměrech dlaně, stiskl jsem plastovou pojistku a zapnul ho. Můj maják vždycky potřebuje pět vteřin, než naběhne systém. Hypnotizoval jsem miniaturní displej a zapřísahal elektroniku, ať si pospíší.

Hukot lavin dosáhl ohlušující intenzity. Doufal jsem, že těch pár vteřin ve stanu navíc mě nebude stát život.

Konečně maják pípl a bliklo oranžové světlo. Napadlo mě, že ho jednoduše budu držet a vyběhnu s ním ven, abych ušetřil pár vteřin, ale maják musí být navlečený kolem hrudníku, abych ho neztratil, pokud by se mnou smýkala lavina. Přetáhl jsem si ramenní popruh přes levou ruku a hlavu a druhý popruh jsem si obepnul kolem pasu. Zvedl jsem se na kolena a zacvakl černou přezku.

Přes podlášku jsem cítil chvění ledovce. Čím déle se půda chvěje, o to větší zemětřesení se jedná.

Vedle mě ležela moje malá kamera GoPro. Pokud všichni zahyneme, nahrávka zdokumentuje, co se stalo. A pokud přežiju – inu, pak budu mít úžasné záběry. Zapnul jsem ji a vylezl ze stanu.

Nejdůležitější je zůstat na hladině sesouvající se masy.

Většina mých kolegů stála poblíž a všichni se dívali jižním směrem, na lavinu, která se hrnula od hory Nupce. Taky jsem se podíval, ale viděl jsem jenom závoj hustých mraků.

Otočil jsem se za zvukem druhé laviny. I tady byly jen mraky. Nedalo se poznat, jestli se laviny řítí přímo na nás.

Nikdo neutíkal, protože nebylo kam. Tábor obkličovaly pukliny, takže jedinou bezpečnou trasu představovala cesta k severu, k západnímu hřebenu Everestu. Jenže úprk tímto směrem nás mohl dostat přímo do dráhy druhé laviny.

A tak jsme stáli na místě, hleděli do mraků a čekali. Přemýšlel jsem, která lavina by mohla být dost velká, aby se převalila přes ledovec a zasypala náš tábor. Možná ani jedna. Možná obě. Těkal jsem očima z jedné strany na druhou a snažil se odhadnout, odkud přijde nebezpečí dřív.

Obličej mi bičoval silný vítr a já se proti němu instinktivně otočil zády. Vichr mě přinutil udělat drobný krůček dopředu. Když jsem zakopl o tvrdý kus ledu, prsty u nohy mi projela bolest. Sklopil jsem oči a uviděl jsem, že mám na sobě jenom ponožky.

Žádné boty. Taková hloupost!

Pod jiným úhlem do mě narazil ještě větší poryv. Vichr ze dvou různých směrů mi připadal zvláštní, ale pak jsem si vzpomněl na přednášku z dynamiky sněhu a lavin, kterou jsem kdysi absolvoval: Velké laviny před sebou při sjíždění ze svahu tlačí vzduch. Tyhle poryvy nezpůsobilo počasí – jednalo se o stlačený vzduch, který před sebou hrnuly laviny. A obě mířily přímo k nám.

Druhý poryv v sobě nesl ledové částičky, které mi zasypaly ramena a štípaly mě do tváří jako zmrzlý písek z pláže. Viditelnost se vmžiku snížila z třiceti na pouhých pár metrů. Většina kolegů zmizela – nemyslel jsem, že by je víchř smetl, ale jistý jsem si nebyl.

Zezadu mě tvrdě zasáhl další poryv. Báł jsem se, aby mě neporazil a nesmetl do nějaké pukliny. Napadlo mě, jestli bych si neměl lehnout. Vleže mi ale bude hrozit větší nebezpečí, že mě pohrbí masa laviny.

Rozhodl jsem se pro kompromis: klekl jsem si na jedno koleno a nahrbil se proti větru. Tím se můj obličej přiblížil ke kameře, kterou jsem pořád držel v pravé ruce. Souvislé červené světlo ukazovalo, že přístroj je zapnutý, ale nenahrává. Zapomněl jsem spustit záznam, a tím mi utekly záběry ze začátku celého chaosu. *Sakra!*

Jako geolog jsem si říkal, že bych měl zemětřesení i laviny zdokumentovat, aby později někdo mohl zjistit, co se tu sakra stalo. Kromě toho jsem sotva mohl dělat něco jiného. Stiskl jsem tlačítko nahrávání.

Zvedl jsem hlavu a uviděl, jak ve vířící bílé tmě mizí dva nejbližší kolegové. Dohlednost klesla na nulu.

Vzduch ztěžkl ledovým prachem. Při každém nádechu mě zmrzlé částičky dráždily v krku. Dusil jsem se a prudce lapal po vzduchu, ale tím jsem si jen zabodával do hrdla o to víc ledových střepin, které nesnesitelně škrábaly, pálily a studily zároveň.

Zabořil jsem nos do ohbí levého lokte, abych odfiltroval čím dál hustší ledové částičky. Pokusil jsem se nabrat vzduch přes rukáv, ale měl jsem pocit, že inhaluju mléčný koktejl.

Nemůžu dýchat!

Stoupala ve mně panika.

Nemůžu zůstat venku!

Poslepu jsem máchl pravou rukou a nahmatl jsem stan. Vlezl jsem dovnitř. Zkusil jsem otevřít oči, ale i uvnitř vířil vítr ledovou drť. Znovu jsem oči zavřel a oběma rukama jsem se snažil zavřít vchod do stanu. Když se mi podařilo zatáhnout téměř celý zip, vítr uvnitř polevil. Opět jsem otevřel oči, ale přes ledové částičky a kapičky vody na očích jsem viděl všechno rozmazaně. Několikrát jsem zamrkal, a jakmile se mi projasnil zrak, zjistil jsem, že tu jsem sám.

„Barte! Barte, kde jsi?!“ vykřikl jsem.

Přes kvílející vítr jsem se sotva slyšel. Údolí ticha už nebylo tiché.

Konečně se stan přestal zmítat. Narovnal jsem se do sedu a pomyslel si: *Je po všem?*

Vzápětí do severní stěny narazil ještě silnější poryv od druhé laviny, která se stále sesouvala dolů. Poletující krystalky ledu mohly kdykoliv vystřídat kusy o velikosti mikrovlnek, lednic nebo dokonce domů.

Doufal jsem, že se laviny stočí směrem od nás, ale setrvalé poryvy stlačeného vzduchu dokazovaly, že míří pořád k nám. Za další minutu mohly pohřbít celý tábor. Hlavou mi probleskla myšlenka na Glorii a děti. Levou ruku jsem zvedl k hrudníku a přitiskl k sobě lavinový maják.

Stan zasypávaly jemné ledové částičky a narážely do něj poryvy větru. Po nylonovém povrchu s hlasitým syčením klouzaly spršky nadrceného ledu. Při každé vlně vzduchu zesílil hluk v pozadí a zazněl ve vyšší tónině.

Vichry z obou směrů se přetlačovaly a zápolily spolu o převahu. Tlaková vlna laviny sjíždějící ze západního hřebene Everestu naklonila stan k jihu, ale prudký poryv od Nupce kupoli stanu vychýlil zase na opačnou stranu. Protichůdné větry vytvářely víry, v nichž se stan zmítal jako v křečích. Obě laviny se snažily zabrat náš tábor pro sebe, a spolu s ním i všechny, kdo se v něm ukrývali.

Střídavě jsem se díval jedním a druhým směrem, podle toho, odkud právě přicházelo nejhlasitější burácení. Chouliil jsem se uprostřed stanu, abych byl co nejdál od stěn. Nezavřel jsem vchod úplně, takže dovnitř pronikaly ledové krystaly a vířily přede mnou jako sněhová bouře. Kolem mých nohou v ponožkách se usadila centimetrová vrstva ledových částeček.

Tehdy jsem si vzpomněl na zapnutou kameru, kterou jsem odložil vedle sebe. Zvedl jsem ji, a ačkoliv objektiv pokrýval zpola roztálý sníh, obrátil jsem kameru k sobě a začal jsem mluvit.

„Utrhla se...“

Píp. Píp. Přerušilo mě ostré varování. Začal jsem znovu. „Utrhla se velká lavina a zasypává nás spousta jemného ledu.“

Hlasité zahučení mimo stan naznačilo, že se v zuřící bitvě tlakových vln opět změnila vítězíci strana. „Další poryv!“ řekl jsem.

Protivné pípnutí se ozývalo každou vteřinu.

„Možná se utrhly dvě laviny. Těžko říct.“

S vykulenýma očima jsem se zaposlouchal. Vichr i sykot sněhu zesílily. „Sakra!“

Zapnul jsem zip vchodu až do konce a znovu jsem se podíval do objektivu. „Mám na sobě maják.“

No jistě, ten maják. Nejdřív jsem si myslel, že pípá kamera, ale konečně jsem si uvědomil, že ten zvuk vydává můj lavinový maják. Podíval jsem se na něj, ale bez brýlí na čtení jsem nedokázal pořádně přečíst návod. Odložil jsem kameru a chvíli se věnoval majáku. Proč pípá?

Konečně se mi povedlo soustředit se natolik, abych zjistil, že jsem v ustrašeném spěchu maják nenastavil na vysílání, ale na pátrací režim. Vůbec jsem nevysílal. Kdyby mě pohřbila lavina, maják by mi nijak nepomohl. *Kruci – už žádné další chyby!*

Pravidelné pípání v pátracím režimu znamenalo, že přijímám signál nedalekého majáku někoho dalšího, kdo vysílá svoji pozici. I když jsem v okruhu dvaceti metrů měl jednatřicet kolegů, ve stanu jsem si připadal osamělý – to pípání mě s někým spojilo aspoň na dálku.

Nasadil jsem si brýle – teď jsem viděl dostatečně dobře na to, abych přepnul páčku na vysílání. Pípání ztichlo. Maják mě konečně chránil.

Do vlhkého obličejce mě štípal mráz. Pevně jsem zavřel oči a zašklebil jsem se. Nemohl jsem sice tušit, jestli někdo najde moji kameru, ale pro všechny případy jsem chtěl pokračovat v nahrávání, jak nejdéle to půjde. Došlo mi, že by se moje video jednoho dne mohlo dostat ke Glorii a našim dvěma dětem, Jess a Nickovi. Nechtěl jsem, aby se cítili ještě hůř, protože jsem se před koncem bál.

Zhluboka jsem se nadechl a pokusil se promluvit do kamery o něco klidněji. „Tlakové vlny víří po celé kotlině. Laviny se utrhly před necelými dvěma minutami.“

Vítr se začal utišovat. Přes stěny ke mně doléhaly další zvuky, ale sotva jsem je slyšel přes vlastní oddychování. Snažil jsem se dýchat pomaleji. Uplynulo několik dlouhých vteřin, než jsem znovu promluvil: „Myslím, že to přestává. Musím si vzít lepší oblečení a jít ven.“

Stiskl jsem horní tlačítko: přestal jsem nahrávat, ale nechával jsem kameru zapnutou. Položil jsem ji na spací pytel a rozhlédl jsem se. Potřeboval jsem si promyslet další krok. Jemný sníh, který mě pokrýval od hlavy po paty, začal tát, a tak jsem ho ze sebe smetl. Hmátl jsem po jedné horolezecké botě, obul si ji a utahoval tkaničky, ale bojoval jsem s uzlem.

Uvažoval jsem, co asi najdu venku. Možná je všechno v pořádku, ale možná taky zjistím, že někoho pohřbily úlomky ledu. Možná pohřbily všechny. Do krve se mi vyplavil adrenalin: *Co když jsem zbyl jenom já?*

„Barte, jsi venku?!“ zavolal jsem. Žádná odpověď.

Rozechvělé ruce ztěžovaly zavazování tkaniček. Před stánem se zastavily něčí kroky, někdo otevřel vchod a nahlédl dovnitř. K černým vlasům se mu lepil sníh – byl to P. K.

„Jsou všichni v pořádku?“ zeptal jsem se.

„Všechno je dobré.“

Ulevilo se mi, že ho vidím, ale měl jsem pocit, že to byla jen všeobecná uklidňující fráze a ne pořádná odpověď.

„Jste v pořádku, P. K.?“

„Jo. Neboj se, jsem tady.“

Někde blízko se rozdrmolila vysílačka – nepálsky nebo šerpským jazykem. Oba jsme zmlkli a poslouchali jsme. P. K. pořád klečel ve vchodu, takže mi clonil výhled, ale viděl jsem, jak se sám rozhlíží po táboře. Napadlo mě, jestli někdo neskončil zasypaný nebo v jedné z okolních trhlin.

„Měli bychom spočítat...“

P. K. mě nenechal domluvit – řekl něco nepálsky, ale nerozuměl jsem co. Vstal a odběhl přes tábor. Tím mi uvolnil výhled, takže jsem viděl, jak kolem pobíhá několik jeho kolegů.

Z větší dálky ke mně dolehly další hlasy – některé mluvily nepálsky, jiné anglicky. Ze stanů začali vycházet lidé. P. K. vypadal celkem klidně, takže situace v táboře nemohla být příliš zoufalá. Od utržení lavin uplynulo pět minut a před dvěma minutami se utišil víchr. Zíral jsem na podlahu stanu a nevěděl jsem, co mám dělat. Už nepanoval takový chaos, ale mnoho věcí zůstávalo nejasných.

Kamera v mé ruce zablikala červeně. Zřejmě jsem začal znovu nahrávat, když se ve vchodu objevil P. K. Tříkrát jsem se uměřeně nadechl, podíval se do vlhkého objektivu a řekl jsem: „Spočítáme se a ověříme si, jestli někdo nechybí.“

Začínal jsem si uvědomovat plný význam toho, co se právě odehrálo. Vzhledem ke dvěma současným lavinám a pohybům ledovce pod námi se muselo jednat o silné zemětřesení. Věděl jsem, že lidé mimo budovy vnímají otřesy silnější než poměrně skromný stupeň 4.⁵ Tohle zemětřesení bylo mnohem silnější.

Cítil jsem, že mě objektiv trochu uklidňuje. Podíval jsem se do něj. „Znělo to, jako kdyby se lavina utrhla, ehm, z Nupce,

⁵ Sílu zemětřesení udává seismický moment, magnitudo. Jedná se o měřítko zavedené seismology místo zastaralé Richterovy stupnice, jež měla jistá omezení. Seismický moment má logaritmickou škálu, takže otřesy stupně 7 jsou desetkrát silnější než stupeň 6 a uvolní se při nich přibližně dvaatřicetkrát víc energie. Největší dosud změřené zemětřesení dosáhlo magnituda 9,5.

ale pak jsem měl dojem, že slyším další. Těžko říct. Zvuky se tu ozývaly ze všech stran.“

Zahleděl jsem se na nylonovou stěnu a odmlčel jsem se. „Musím se obléct, ale zůstanu v pohotovosti.“

Vypnul jsem kameru a uložil ji do kapsy u bundy. Zvedl jsem druhou botu a obul si ji. Zavázal jsem si vnitřní vložku, utáhl jsem prostřední řemínky a zazipoval vodotěsnou vnější vrstvu. Rutina mě uklidnila ještě víc a dopřála mi chvilku na přemýšlení. Takhle velké zemětřesení budou patrně následovat takzvané dotřesy a nejspíš i další laviny. Poklepal jsem si na hrudník, kde jsem cítil tvrdý plastový obal majáku.

Když jsem vylezl ze stanu, většina mých kolegů už byla taky venku, někteří zpola oblečení. Tlakové vlny se utišily, ale z nebe se snášel sníh, který možná zvěstoval, že se schyluje k další lavině.

Podezřívavě jsem se na něj podíval. K zemi padaly jemné vločky a usazovaly se mi na rukávu bundy. Byl to jen obyčejný sníh. Trochu jsem se uvolnil a vykročil jsem k hloučku přátel. Okamžitě jsem uviděl Barta v oranžově červené bundě. Vydechl jsem, udělal jsem dva kroky přímo k němu a objal jsem ho.

„Kde jsi byl?“ zeptal jsem se.

„Když začala ta vánice, schoval jsem se v nejbližším stanu. Byl to kuchyňský stan se šerpy. Páni, ale bylo to děsivé, co?“

Kolem nás se objímali i další horolezci. Odříkali jsme jména kolegů a šerpů, o nichž jsme věděli, že jsou v pořádku. Když jsme postupně ohlásili jména všech dvaatřiceti lidí v táboře, usoudili jsme, že se nikdo neztratil. Nikdo dokonce ani neutrpěl zranění. To byla dobrá zpráva, která nám přinesla úlevu, ale i tak jsem v obličejích přátel četl nejistotu a strach.

Probírali jsme posledních pár minut – mluvili jsme jeden přes druhého. Vedle mě stál Matt Tammen, který dřív sloužil v armádě a obvykle působil velice vyrovnaně. Právě popisoval divoké pohyby ledovce a říkal: „Zmítal se dopředu a dozadu, nahoru a dolů.“ Svoje slova doplňoval pantomimickými posunky: divoce mával rukama, až vypadal jako nějaký velký pták.

Přikývl jsem a krátce, nervózně jsem se zasmál na znamení, že s ním souhlasím.

Někdo udělal jakýsi vtípek a všichni se rozesmáli až příliš hlasitě. Sněžení zhoustlo a byli jsme čím dál mokřejší. Venku se nedalo dělat nic užitečného, a tak jsme se rozešli do stanů, abychom zůstali v suchu. Bart si lehl na spací pytel a bezvýrazně hleděl do stropu. Já jsem si do spacáku vlezl nohama.

Najednou sebou celý stan trhl.

Dotřes! Sevřel se mi žaludek. Položil jsem dlaň na podlahu, abych se pokusil odhadnout, jestli energie zemětřesení roste. Stan i kilometr dlouhý ledovec pod námi se zmítaly o několik centimetrů sem a tam. Uvědomil jsem si, že můžu tuhle chvíli zaznamenat, a tak jsem zapnul kameru a popsal jsem, co se děje: „Stan se právě zase pohnul. Další zemětřesení. Tohle nejspíš nemělo ve srovnání s minulým ani třetinovou energii.“

Po zhruba pěti vteřinách ticha jsem dodal: „Je to, jako kdybyste si postavili stan na stole a někdo ten stůl i s vámi postrkoval po podlaze. Ještě teď to trochu cítím.“

Zatímco se ledovec s námi pořád chvěl, uvědomil jsem si, že jsme na tři sta metrů silné vrstvě křehkého ledu. Pokud otřesy naruší jeho strukturu, můžeme se propadnout. Nechtěl jsem se zřítit do nitra ledovce, jako se mi to už kdysi dávno stalo.

Potichu jsem řekl: „Doufám, že ten ledovec vydrží.“

„Jo,“ zašeptal Bart.

Zmlkli jsme a poslouchali, jestli se neozvou další laviny.

5

Dotřesy pokračovaly a masa ledu se pod námi kymácela ze strany na stranu jako houpací křeslo. Bart i já jsme napínali uši, ale neslyšeli jsme žádný hukot lavin. Brzy se záchvěvy zmírnily a země se znovu uklidnila. Prozatím.

Podíval jsem se na Barta a zavrtěl jsem hlavou. Bart dlouze vydechl a znovu se zahleděl na žlutý strop. S tím, jak ve

mně odezníval adrenalinový výlev, dostavilo se podráždění. Nemohli jsme tu jen tak ležet a čekat na další otřesy. Určitě se dalo podnikat něco prospěšného.

Pokud by nás smetlo nové zemětřesení nebo lavina, mohli jsme po sobě nechat podrobné záznamy, jako trosečníci, kteří přežili ztroskotání lodi. Nejrychlejší bylo natočit video. Jelikož jsem nechtěl upadnout do pesimismu, nebo – což by bylo ještě horší – nahrát předčasné sbohem pro rodinu a přátele, rozhodl jsem se, že budu mluvit věcně a omezím se na fakta. Utřídl jsem si myšlenky a zapnul jsem nahrávání.

„Je dvacátého pátého dubna, přibližně půl jedné odpoledne nepálského času. Já a můj spolubydlící Bart jsme právě odpočívali a dřímali ve stanu, když jsme uslyšeli hlasitou ránu.“

Ve dvou minutách jsem shrnul, co se dělo od začátku zemětřesení a utržení lavin. Potom jsem pokračoval tím, co jsme věděli z rozhovoru vysílačkou se základním táborem:

„Vysílače Ncellu jsou vyřazené, což svědčí o zemětřesení. Všude jsou problémy. Pod ledopádem popadaly stany – to mohl být důsledek tlakových vln z našich dvou velkých lavin, nebo se jinde mohly utrhnout další. Pořád je tu chaos.“

Bart ležel na spacím pytli, hlavu podepřenou pravou rukou. Obrátil jsem kameru na něj a zeptal se: „Jak jsi to prožíval ty?“

Bart krátce zmínil začátek zemětřesení a popsal, co se dělo, když jsme se rozdělili. „Schoval jsem se ve velkém stanu, kde se shromáždili všichni šerpové a odříkávali buddhistické modlitby...“ Odkáslal si. „Trochu mě přemohly emoce...“

Zlomil se mu hlas a odmlčel se. Usmál se na mě, ale jeho úsměv rychle zavadl. Můj jindy tak optimistický přítel našpulil dolní ret a ústa se mu stáhla do křečovitě grimasy.

Mrkal a mlčel. Po chvíli tichým, rozechvělým hlasem pokračoval: „Uvažoval jsem, jestli to je konec a jaké... jaké to asi bude, být zasypaný.“

Pevně stiskl rty. Po chvíli navázal tónem, který zněl téměř normálně.

„Ale docela rychle se všechno začalo zklidňovat. Někdo ze šerpů řekl: Už je to dobré. Hodně z nich se dál modlilo. Vyšli

jsme ze stanu, uviděli jsme ostatní, objímali jsme se a byli jsme vděční, že to nedopadlo hůř.“

Na závěr Bart vykouzlil stoický úsměv a zmlkl. Pochopil jsem, že to je všechno, a obrátil jsem kameru zpátky k sobě. „Je to už přibližně dvacet nebo pětadvacet minut,“ řekl jsem, „a právě jsme cítili dotřes.“

Tehdy se ve mně ozvalo geologické vzdělání a pokračoval jsem: „Jeden z ostatních horolezců pochází z Kalifornie a ten říkal, že mu ořesy připadaly silnější než při zemětřesení stupně pět, ale vzhledem k tomu, jak se hýbal ledovec i naše stany, přemýšlel jsem o P-vlnách a S-vlnách.⁶ Jsme na ledovci, což je v podstatě jenom moře zmrzlé vody. Takže se tady hou-páme tak trochu jako korková zátka na hladině oceánu.“

Uvědomil jsem si, že mluvím pomalu a v hlase mi zní beznaděj. Chtěl jsem pokračovat v optimističtějším duchu, a tak jsem změnil téma. „Potrvá další hodinu nebo dvě, než začneme řešit, co dál. Zatím zůstáváme tady, protože jsme tu v bezpečí. Právě jsme obstáli ve zkoušce.“

Na okamžik jsem se odmlčel. „Probíhá komunikace vysílačkou. Teď je dvanáct čtyřicet. Touxhle dobou bývají ještě lidi na ledopádu.“

Odvrátil jsem pohled, sklonil jsem kameru a zavrtěl jsem hlavou. „Cestou sem jsme procházeli přes hodně nestabilní úseky ledu...“ dodal jsem potichu.

Odvrátil jsem se od Barta i objektivu. Několik vteřin jsem si představoval, co se mohlo stát s horolezci, kteří v čase zemětřesení zdolávali ledopád. Mohl je rozdrtit led, mohli se zřítit do puklin nebo skončit zasypaní. Zaplavila mě hrůza, z níž se mi až zatočila hlava.

Povytláhl jsem obočí a znovu se podíval do objektivu. „Budeme držet palce všem kolegům...“

⁶ Při zemětřesení vznikají dva typy seismických vln: primární P-vlny a sekundární S-vlny. Rozechvívají zemi jiným způsobem a S-vlny často napáchají větší škody.

Zamžikal jsem, pevně jsem sevřel rty a kývl jsem hlavou. Snažil jsem se ze sebe dostat i zbytek věty. Rozechvělým, přeskakujícím hlasem jsem konečně dořekl: „... kteří byli dole na ledopádu.“

Instinktivně jsem se třikrát pohladil po noze, abych se ukonejšil. Oči se mi zalily slzami a znovu jsem rychle zamrkal, abych nepodlehł emocím. Nepřirozeným hlasem co do tónu i hlasitosti jsem uzavřel: „Uvidíme, co se bude dít v dalších hodinách.“

Vypnul jsem nahrávání. Zápas s emocemi mě vyčerpal, a tak jsem si znovu lehl na spací pytel, zakryl si oči dlaněmi a soustředil se na dýchání. Na videozáznamu jsem si s velkým úsilím uchoval jisté sebeovládání, ale v mém nitru se všechno bouřilo.

Dalo se těžko uvěřit, že jsme právě přečkali silné zemětřesení. Jakkoliv matoucí byly svislý pohyb i záchvěvy ledovce, o minutu později je překonal brutální nástup tlakových vln.

Slyšet blížící se laviny, ale nevidět je, bylo jako stát v husté mlze na dálnici a poslouchat blížící se klaksony kamionů. Nedalo se poznat, kterým směrem by se člověk měl rozběhnout, aby si zachránil život.

Během pěti minut jsme prošli řadou zvláštních a náročných zážitků. Byl jsem vynervovaný a otráslo mnou, když jsem si uvědomil, jak významnou úlohu v našem přežití sehrály štěstí a náhoda.

Spustil jsem ruce z obličeje a zadíval se do stropu, aniž bych na něj zaostřil pohled. V bezpočtu článků a knih, které jsem četl o Everestu, se nikdo nezmínil o riziku zemětřesení.

„Docela síla, že jsme tady zrovna při takovém zemětřesení, co?“ řekl jsem Bartovi.

„Jo. Je neuvěřitelné, že nikdo není ani zraněný.“

V záchraně nám pomohlo, že jsme měli postavené stany na tradičním místě. Byli jsme dost daleko od obou svahů, takže se k nám nedostala ani jedna z lavin spuštěných zemětřesením. Dlužili jsme velké poděkování minulým generacím horolezců, kteří našli nejvhodnější místo pro tábor a podělili se o svoje zkušenosti s následovníky.

Nebyli jsme nicméně úplně v bezpečí. V roce 2005 první výškový tábor rozdrtila obří lavina kamenů a ledu, která zničila téměř všechny stany. Zkáze uniklo jen pět stanů na horním konci. Několik lidí utrpělo zranění, ale nikdo nezahynul, především proto, že k neštěstí došlo v květnu. Takhle pozdě v sezóně byli horolezci natolik aklimatizovaní, že při putování mezi základním a druhým výškovým táborem jedničku většinou vynechávali. Když se zřítíla lavina, téměř nikdo tu nebyl. Jeden zkušený průvodce u IMG, Mark Tucker, o události napsal: „Dnes se komunita Everestu nevyhnula kulce, ale přímo bombě.“

Tehdy k těsnému úniku před zkázou přispěla štědrá porce štěstí, podobně jako teď nám. Napadlo mě, jak dlouho nám asi štěstí vydrží. Nevyhnutelně dojde k dalším dotřesům a patrně i k lavinám. Pokud navíc zemětřesení zničí zpáteční trasu k základnímu táboru, možná budeme muset vytvořit jinou, případně se vracet sólově. Ani jedno z toho neznělo lákavě. Návrat z hory se mohl proměnit ve snahu „utéct, nebo zemřít při pokusu o útěk“.

Za každou cenu jsem se musel dostat dolů, abych zase viděl Glorii a děti. Jess oslavila těsně před mým odletem do Nepálu jednadvacáté narozeniny a Nickovi bylo osmnáct. Jako čerstvě dospělí už nepotřebovali pečlivý rodičovský dohled, ale měli jsme se rádi a potřebovali jsme jeden druhého. Bydleli jsme daleko od většiny příbuzných a záviseli jsme jeden na druhém, abychom udrželi sílu a stabilitu své malé rodiny.

Nezdálo se pravděpodobné, že při tomhle přírodním neštěstí zahynu, ale kdo ví, co se ještě mohlo stát? Začínaly se ve mně ozývat obavy a nejistota ohledně toho, jestli ty tři ještě někdy uvidím. Zatím však nebyl čas na takové myšlenky – nesměl jsem podlehnout děsivým ani smutným představám. Z řady záchranných akcí v horách, při nichž jsem pomáhal, jsem věděl, že moje přežití a bezpečí závisejí na tom, abych se soustředil jen na bezprostřední problémy a jejich řešení.

Riskantní výstupy v horách a nebezpečné natěračské zakázky mě naučily, že pokud se bojím smrti a chci znovu

vidět svoje blízké, musím na ně dočasně přestat myslet. Neodstraní to strach, nedodá to člověku supersíly ani ho to nepromění v robota bez emocí. Jen prostě získáte nejlepší šanci na překonání krizové situace a návrat domů.

Zkoušeli jsme s Bartem odpočívat, ale nedokázal jsem se uvolnit. Otevřel jsem vchod stanu a podíval se ven. Opatrně jsem se rozhlédl, jestli neuvidím, že se někde věje sníh ke straně. Všude se jen nevinně spouštěly k zemi velké vločky z mraků. V šedobílé mlze nebyl vidět ani jeden z okolních svahů.

Zatáhl jsem hlavu do stanu a smetl si sníh z rozčuchaných vlasů. „Chumelí čím dál víc.“

„Jo, dneska nikam nepůjdeme,“ odpověděl Bart.

Z okolních stanů bylo slyšet tlumené hovory. Vedoucí naší skupiny Emily Johnstonová o dva stany dál mluvila vysílačkou s vedoucími v druhých dvou táborech IMG. Jako veteránka expedic a lékařka se specializací na nouzové zákroky se Emily vždycky vyjadřuje jasně a stručně.

Slyšeli jsme útržky komunikací vysílačkami. Naše kolegy ve dvojce přibližně 500 metrů nad námi zemětřesení a laviny vyděsily, ale nikdo nepřišel o život ani neutrpěl zranění. Můj dobrý přítel Alan Arnette se právě v druhém táboře aklimatizoval k výstupu na Lhoce. Dělal jsem si o něj starosti, ale podle vedoucího IMG druhý tábor nezasáhly žádné sesuvy.

Na společném stanovišti u ledovce Khumbu tábořila zhruba sedmdesátka horolezců z různých skupin. Jelikož 25. duben bylo v sezóně výstupů časné datum, fixní lana končila ve druhém výškovém táboře. Výš nikdo nebyl.

I horolezci a zaměstnanci IMG v základním táboře unikli bez úhony, ale slyšeli jsme horečná volání ostatních skupin, která probíhala čtyřmi nebo pěti jazyky. Ze vzrušeného brebentění jsme nepochytili mnoho detailů, ale jejich úzkost byla jasně patrná. Dole v základním táboře se odehrálo něco hodně zlého.

Mluvili o lavínách, sesuvech kamenů a zraněních. Řada stanů byla zničena. Opakovaně žádali o lékaře nebo o kohokoliv se zdravotnickými zkušenostmi, kdo by jim pomohl s tříděním a ošetřením mnoha raněných. Jakožto záchranář bych jim rád pomohl, ale neměl jsem se k nim jak dostat. Emily by se jim jako lékařka taky velice hodila, nicméně i ona mohla jejich žádostem jen naslouchat.

Stál jsem o další podrobnosti jako všichni ostatní. Věděl jsem ale, že takhle brzy po neštěstí budou mít vedoucí ze základního tábora plné ruce práce se zvládáním situace. Otravovat je prosbami o odpovědi, které ještě ani neznali, by je jen zdržovalo. Museli jsme ještě nějakou dobu čekat a postarat se sami o sebe.

Neměli jsme sice hlad, ale Bart i já jsme se přinutili něco menšího sníst a napít se vody, abychom si uchovali síly. Země už se nechvěla a okolní svahy zůstávaly tiché – bezprostřední okolí se zdálo být víceméně stejné jako před hodinou. A přesto se všechno změnilo.

Horolezci se sjíždějí k Everestu, protože z něj tektonické síly učinily nejvyšší horu světa. Všichni jsme chápali, že v průběhu geologicky dlouhých období se srážejí kontinenty a zvedají hory, ale pobývat ve vysokých horách ve chvíli, kdy geologické hodiny poskočily o jedno velké, nepravidelné tiknutí kupředu, mi poskytlo nový úhel pohledu. Everest je ještě nebezpečnější, než jak se jeví. Všechno se tu může každým okamžikem změnit. A ať se nám to líbilo, nebo ne, museli jsme se tomu přizpůsobovat.

Od první výpravy v roce 1921 je horolezecká historie Everestu plná náročných a tragických situací. Slavná bouře z roku 1996 a jedenáct úmrtí v dané sezóně jsou zdokumentované v řadě knih. Další neblaze proslulou katastrofou byl kolaps ledopádu roku 2014, který zabil šestnáct Nepálců.

Dvacátého pátého dubna 2015 jsme se nicméně ocitli v unikátní situaci: uvízli jsme na svahu Everestu, odříznutí silným

zemětřesením a lavinami. Byli jsme na nezmapovaném území. Instinkt mi napovídal, že výstup na Everest skončil. Po třiatřiceti letech příprav mohl můj sen skončit pouhých devět hodin po opuštění základního tábora.

Zdola se k nám vysílačkou dostaly další zprávy. Jeden rozrušený hlas sděloval: „Základní tábor je zničený.“ Řada zpráv uváděla, že mnoho lidí zranila padající suť. Několik volajících spekulovalo, že se pod částí základního tábora zhroutil ledovec. Takové informace ještě prohlubovaly moje obavy ohledně ledu pod našima nohama. Pokud zemětřesení narušilo jeho strukturu, mohly pod námi povolit skryté trhliny, kanály vyhloubené roztálou vodou nebo jiná slabá místa.

Dozvěděli jsme se, že zemětřesení nezasáhlo jenom Everest, ale celé údolí Khumbu pod horou. Zprávy tlumočené horolezci na západ od nás dokonce naznačovaly, že postihlo podstatnou část Nepálu.

Vzhledem k tomu, jak se informace šířily, brzy proniknou i do okolního světa. Potřeboval jsem sdělit rodině, že jsem v pořádku, než se k nim dostanou zprávy, které naznačí, že jsme zranění nebo po smrti. Dosud jsem kontakt s Glorií odkládal, protože jsem čekal na nějaký optimističtější výhled, ale zatím se hromadily spíš špatné zprávy a dál už jsem čekat nemohl.

Vylovil jsem přístroj GPS. Jeho oranžovo-černý plastový kryt mi v rukách připadal jako starý známý. Za poslední měsíc jsem z něj každý den posílal aktualizace na sociální síť a textovky rodině i přátelům.

Displej se rozzářil a já si všiml, že baterie je nabitá na víc než 90 %. To stačilo k odesílání a přijímání zpráv na celé dny. Pokud ji budu šetřit, vydrží mi téměř týden.

Nechtěl jsem Glorii příliš děsit, a tak jsem se pokusil zformulovat pozitivní zprávu. Ve 14.04 nepálského času jsem jí napsal:

Pořád jsme OK. Nejspíš tu proběhlo zemětřesení. Poblíž spadly laviny, ale náš tábor je na dobrém místě, takže jsme v pořádku. Další info později. Miluju tě.

Gloria je zdravotní sestra a měla mít večerní službu, takže z práce odešla kolem půlnoci, což bylo doma zhruba před dvěma hodinami. Teď určitě spala a ještě několik hodin si tu zprávu nepřečte. I Jess a Nick určitě spali. Těm jsem zatím nenapsal, protože jsem chtěl, aby se dozvěděli od Glorie, že jsem v pořádku.

Uvažoval jsem, koho dalšího ještě informovat a kdo by mi mohl na dálku pomoci. Nabízel se můj nejlepší kamarád a dlouholetý společník na horolezeckých výpravách Rodney Ley. Spolu jsme vedli pět mezinárodních výprav, na nichž jsme s univerzitními studenty putovali po velehorách. V roce 1998 jsme s nimi vystoupali na vrchol Imja Tse (neboli „Island Peak“, „Ostrovní vrchol“), vysoký necelých 6200 metrů a vzdálený od našeho tábora jen asi deset kilometrů severovýchodním směrem. Během sedmnácti let jsme spolu na horolezeckých výpravách strávili stovky dnů. Když jde v horách do tuhého, nikomu nevěřím víc než Rodneymu. Jemu jsem napsal o trochu víc než Glorii:

Jsem OK v jedničce. Zřejmě došlo k zemětřesení. Kousek od nás spadly velké laviny. Tábor zasáhly tlakové vlny. Možná se prolomil ledovec pod částí základního tábora. Zůstáváme na místě.

Rodney se věnuje horolezectví od roku 1970 a je odborník na všechny jeho aspekty stejně jako na bezpečnost pohybu po horách. Snad nejdůležitější ale je, že mě jako horolezce zná líp než kdokoliv jiný. Zná moji minulost, schopnosti i způsob mého uvažování.

Jakmile si v Coloradu přečte moji zprávu, okamžitě se „přepne“ do režimu podpory. Sedne si k telefonu, připojí se k internetu a osloví rozsáhlou síť horolezců, k níž oba patříme. Věděl jsem, že sežene životně důležité informace a urychleně mi je pošle. S vědomím, že mi Gloria a Rodney budou krýt záda, se mi pochmurným vyhlídkám čelilo aspoň o něco optimističtěji.

A jako přednášejícího a spisovatele mě sledovali lidé na sociálních sítích – včetně přátel, příbuzných, klientů, kolegů a společníků z horolezeckých výprav. Sledovalo mě nicméně

i mnoho cizích lidí a nedalo se odhadnout, co kdo vyvěsí online. Dřívější mimořádné situace, s jejichž řešením jsem pomáhal, mě naučily, že jakmile se roztočí kolotoč emocí, informace i dezinformace se rozšíří velice rychle. Abych tomu předešel, poslal jsem zprávu i na sociální sítě, v níž jsem zopakoval to, co jsem napsal Rodneymu.

Odpoledne se vleklo a z chaosu v základním táboře k nám přicházely další zprávy. Časem se shodly na tom, že se pod tábořem nepropadl ledovec, ale zřejmě ho zasáhla masivní lavina. Tlaková vlna dosahovala síly hurikánu a středem tábora se prohnal obří oblak kamenů a kusů ledu. Někteří lidé utrpěli zranění. Někteří zemřeli.

6

Zemětřesení udeřilo před třemi hodinami a zatím jsme jenom čekali. Nepřízeň počasí nás nutila trávit čas ve stanu. Ležel jsem na spacím pytli a zíral jsem na vesmír malých žlutých čtverečků vetkaných do látky stanu. Napadlo mě, že se rozptýlím jejich počítáním, ale pak mi to připadalo zbytečné.

Když jsem se podíval na Barta, taky civěl do stropu. Zvedl jsem se do sedu a znovu vyhlédl ven. Mraky a sněžení snižovaly viditelnost zhruba na patnáct metrů. Zase jsem vchod zavřel.

Bart se opřel o loket. Nakrátko ostříhané šediny měl rozcuhané od toho, jak si sundal čepici. Po celou dobu expedice měl nasazený odzbrojující úsměv, který dokonale odpovídal jeho klidné a rozvážené povaze. Rozhovory s Bartem připomínaly přátelské konverzace s oblíbeným strýčkem, který v každém vidí to nejlepší a vždycky dokáže říct něco pozitivního.

Od zemětřesení se Bart nicméně skoro neusmál. Prošedivělá obočí měl svraštěná obavami a vypadal starší. Během tří náročných týdnů na cestě a sedmi nepohodlných nocí v jednom stanu jsem ho ještě nikdy neviděl rozrušeného. To se teď změnilo.

„Takže, pane geologu, co víš o zemětřeseních?“ zeptal se Bart.

„Snažím se na všechno si vzpomenout. Studoval jsem je na škole, asi tak před třiceti lety. Hlavně uvažuji o dotřesech.“

„A k čemu jsi došel?“

„První záchvěv bývá největší a další otřesy většinou s časem slábnou, takže je docela pravděpodobné, že to nejsilnější zemětřesení už máme za sebou.“

„Tak to je dobře.“

„Jo, ale taky čas od času není první otřes největší.“ Povytáhl jsem na Barta obočí.

Sevřel rty do úzké čárky a pomalu přikývl.

„Určitě nás čekají další otřesy a některé budou silné,“ řekl jsem.

„Jak dlouho?“

„Ty silné ještě několik dnů nebo týdnů. Menší můžou pokračovat i měsíce nebo roky.“

Bart se napil vody z lahve a mlčel. Ukázal jsem k Nupce a dodal jsem: „Nelíbí se mi, že by se měl objevit další silný otřes, dokud jsme pořád tady.“

Ačkoliv Bart mohl vidět jen stěnu stanu, podíval se k jihu, směrem k vrcholu. Nad naším táborem se tyčila kilometr a půl vysoká stěna ledových polí a útesů.

Potom svěsil hlavu a zahleděl se na láhev, kterou měl položenou v klíně. Po několika vteřinách ticha se otočil ke mně a doplnil: „Mohly by se utrhnout další laviny.“

„Jo. Toho se právě bojím. Uvažoval jsem, že to povím Emily, ale nechci jí přidělovat starosti. Co si o tom myslíš?“

„Podle mě bys jí to měl říct,“ mínil Bart.

Přikývl jsem. Sáhл jsem do kapsy stanu a vytáhl sáček se sušenými meruňkami, abych si dodal energii na výpravu do studeného okolí.

Obul jsem se, oblékl si dvě bundy, rukavice a čepici – to všechno mi ve výšce 6000 metrů nad mořem zabralo deset minut. Pohyboval jsem se ještě pomaleji než obvykle, protože jsem přemýšlel, co řeknu Emily. Otevřel jsem vchod a vylezl